

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0525U000302

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 19-06-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коваль Марат Петрович

2. Marat Koval

Кваліфікація: к.ю.н., 23.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 12.00.07

Назва наукової спеціальності: Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 19-07-2025

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача: П'ятий апеляційний адміністративний суд

Код за ЄДРПОУ: 42261436

Місцезнаходження: проспект Гагаріна 19-21, Одеса, 65039, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 41.884.04

Повне найменування юридичної особи: Одеський державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571570

Місцезнаходження: вул. Успенська, буд. 1, Одеса, 65014, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 00000000

Місцезнаходження: -----, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.17

Тема дисертації:

1. Основи доктрин адміністративного судочинства у демократичних державах: компаративний аспект.
2. The Doctrines Grounds of Administrative Proceedings in Democratic States: Comparative Aspect.

Реферат:

1. У дисертації висвітлено компаративний вимір доктрини адміністративного судочинства у демократичних державах. Напрацьовано низку змін до національного права з удосконалення адміністративного судочинства (розробка законодавчих механізмів щодо чіткого розмежування юрисдикцій, виконання міжнародних зобов'язань, удосконалення судового контролю за виконанням рішень судів, незалежності суддів та організаційно-матеріального забезпечення судів, широкого використання письмового провадження, цифровізації та впровадження електронного суду, використання штучного інтелекту, розвитку медіації тощо). Встановлено, що дослідження компаративного аналізу правових явищ загалом і адміністративного судочинства зокрема має здійснюватися, виходячи з наступних пропедевтичних положень (що обумовлено соціокультурною природою правових явищ): культурно-історичний контекст; функціональний аналіз; нормативно-правове регулювання; комплексне використання методологічного інструментарію; термінологічні відмінності; культурна чутливість. Обґрунтовано, що методологія правових явищ має свої особливості, обумовлені соціокультурною природою права та правових явищ, оскільки застосування

однакових методологічних засобів може призвести до різних результатів, залежно від типів розуміння права, яких дотримуються дослідники. Дослідження адміністративного судочинства має базуватися на природному розумінні права та цінностях справедливості, прав людини, верховенства права тощо. Доведено, що правова доктрина є чинником розвитку правової системи, проте її роль часто недооцінюється. Факторами плюралізму підходів до розуміння правової доктрини є її складна природа та відсутність єдиної методології дослідження. Правова доктрина формується в результаті колективних зусиль правників (*communis opinio doctorum*) і постійно розвивається, не маючи чітко визначеної форми. Авторитетність правової доктрини визначається визнанням її положень більшістю фахівців у відповідній галузі права. Важливу роль у формуванні правової доктрини відіграють судді, впливаючи на її розвиток через свою практику. Правова доктрина є теоретичною основою права, впливає на практику, є динамічною та має авторитет в юридичній спільноті. Під правовою доктриною слід розуміти теоретично обґрунтовану, фундаментальну систему ідей, принципів та концепцій авторитетних правників (*communis opinio doctorum*), яким іманентна нормативність та яка впливає на правотворчість і судову практику, а також динамічно розвивається. Встановлено, що доктрина адміністративного судочинства – це фундаментальна, теоретично обґрунтована система ідей, принципів та концепцій, що відображають специфіку судочинства в адміністративних судах, впливаючи на тлумачення й застосування норм адміністративного права в судовій практиці та які спрямовані на забезпечення належного функціонування адміністративного судочинства. Принципи доктрини адміністративного судочинства – це сукупність основоположних ідей, що відображають теоретичні засади, на яких ґрунтується розуміння адміністративного судочинства і які відображають спрямування та зміст доктрини адміністративного судочинства. Визначено, що систему принципів доктрини адміністративного судочинства складають такі принципи: теоретичної обґрунтованості положень доктрини; системності та цілісності; принцип динамізму та еволюції; принцип верховенства права; принцип забезпечення права на справедливий суд; пріоритету прав людини. Вони служать орієнтирами для наукових досліджень, розробки законодавства, судової практики, маючи нормативний вплив та відображаючи основні цінності суспільства. Не зважаючи на зміни в соціальних та політичних умовах, ці принципи залишаються основою стабільності правопорядку. Встановлено, що в країнах загального права адміністративна юстиція розвивалася без створення спеціалізованих адміністративних судів. Загальні суди традиційно розглядали також і адміністративні спори. Відсутність привілеїв для держави в судочинстві є невід'ємною частиною принципу рівності всіх перед законом. Особливістю американської адміністративної юстиції є тісна взаємодія з виконавчою владою та використання спеціалізованих органів для розгляду адміністративних справ. Розвиток інституцій, що забезпечують систематизацію та поширення прецедентної практики, є ключовим для ефективного функціонування окремих елементів прецеденту в національній системі права. Законодавчі зміни, які б закріпили механізми застосування судових прецедентів на національному рівні, у поєднанні з діяльністю цих інституцій, сприятимуть підвищенню стабільності та передбачуваності судових рішень. Відновлення постанов Пленуму Верховного Суду стане додатковим інструментом уніфікації судової практики. Удосконалення адміністративного судочинства в Україні потребує комплексного підходу із імплементацією міжнародних стандартів захисту права на справедливий суд. Серед основних напрямів розвитку важливу роль відіграє забезпечення процедурних гарантій, таких як незалежність суддів, прозорість процесу та змагальність сторін.

2. The dissertation covers the comparative dimension of the doctrine of administrative proceedings in democratic states. A number of changes to improve administrative proceedings (development of legislative mechanisms regarding the clear jurisdictions delimitation, international obligations fulfillment, improvement of judicial control over the execution of court decisions, independence of judges and organizational and material support of courts, wide use of written proceedings, digitalization and implementation of electronic court, use of artificial intelligence, and development of mediation, etc.) have been made to national law. Comparative analysis of legal phenomena in general and administrative proceedings in particular should be carried out based on the following propaedeutic provisions (which is stipulated by the social and cultural nature of legal phenomena): cultural and historical context; functional analysis; normative and legal regulation; comprehensive use of methodological tools;

terminological differences; and cultural sensitivity. It is substantiated that the methodology of legal phenomena has its own characteristics conditioned by the social and cultural nature of law and legal phenomena, since the use of the same methodological tools can lead to different results, depending on the types of understanding of law followed by researchers. The study of administrative proceedings should be based on a natural understanding of law and the values of justice, human rights, the rule of law, etc. It has been proven that legal doctrine is the motive power behind the legal system development, but its role is often underestimated. Factors in the pluralism of approaches to understanding legal doctrine are its complex nature and the lack of a unified research methodology. Legal doctrine is formed as a result of the lawyers' collective efforts (*communis opinio doctorum*) and is constantly developing without having a clearly defined form. The authority of a legal doctrine is determined by the recognition of its provisions by the majority of specialists in the relevant field of law. Judges play a key role in the formation of legal doctrine, influencing its development owing to their practice. Understanding of legal doctrine as a system of ideas, principles and concepts that influences law-making and judicial practice, ensuring the interpretation and application of legal norms is proposed. Legal doctrine is the theoretical basis of law, influences practice, is dynamic, and has authority in the legal community. Legal doctrine should be understood as a theoretically grounded, fundamental system of ideas, principles and concepts of authoritative jurists (*communis opinio doctorum*) having immanent normativity and affecting law-making and judicial practice, as well as being dynamically developed. It has been established that the doctrine of administrative proceedings is a fundamental, theoretically grounded system of ideas, principles and concepts that reflect the specifics of proceedings in administrative courts, influencing the interpretation and application of the administrative law norms in judicial practice and which are aimed at ensuring the proper administrative proceedings functioning. The principles of the administrative proceedings doctrine are a set of fundamental ideas reflecting the theoretical foundations on which the understanding of administrative proceedings is based and reflecting the direction and content of the administrative proceedings doctrine. It is determined that the system of the administrative proceedings doctrine principles consists of the following principles, namely the theoretical validity of the doctrine provisions; systemacy and integrity; the principle of dynamism and evolution; the principle of the rule of law; the principle of ensuring the right to a fair trial; the priority of human rights. They serve as guidelines for scientific research, legislation development, judicial practice, having a normative influence and reflecting the basic values of society. Despite changes in social and political conditions, these principles remain the basis of the stability of the legal order. It is established that in the Anglo-Saxon countries administrative justice developed without the creation of specialized administrative courts. General courts traditionally considered administrative disputes as well. The absence of privileges for the state in judicial proceedings is an integral part of the principle of equality of all before the law. Unlike other legal systems, American administrative justice has a distinct individual character. Its feature is close interaction with the executive power and the use of specialized bodies for consideration of administrative cases. The development of institutions that ensure the systematization and dissemination of precedent practice is key to the effective functioning of certain elements of precedent in the national legal system.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Koval M. Implementation of international legal standards in the administrative justice system of Ukraine. International collective monograph international security studios: managerial, technical, legal, environmental,

informative and psychological aspects. Volume II. NMBU, Research and Education. Oslo, Kingdom of Norway. 2024. P.210-235.

- Коваль М.П. Адміністративне судочинство в державах системи загального права. Военний стан: теоретико-праксеологічні проблеми юриспруденції: колективна монографія. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2024. С.242-258.
- Коваль М.П. Компаративний аспект правових доктрин демократичних держав при правозастосуванні принципів адміністративного судочинства України: монограф. Одеса: Видавництво, 2024. 384 с.
- Zaporozhchenko Y., Leheza Y., Volkova Y., Pushkina O., Koval M. Human Rights and Features of their Protection in Conditions of War: International Legal Standards, Administrative, Constitutional and Criminal Aspects. *Khazanah Hukum*. 2023. № 5 (3). P. 245-252. DOI 10.15575/kh.v5i3.33290
- Korniienko M., Koval M., Pavliutin Yu. Development of Administrative Proceedings in the Context of Economic Globalisation. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. Vol. 10. № 1. P.136-144. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-1-136-144>
- Barash Ye., Nazymko E., Getmanets O., Bodnar S., Koval M., Galagan S. Protection and defense of human rights, freedoms and legitimate interests in Ukraine under martial law. *Revista Juridica Unicuritiba*. 2024. Vol.2. №78. P.175-196. DOI 10.26668/revistajur.2316-753X.v2i78.6869
- Rostovska K., Hryshyna N., Pakhomova I., Liubchik V., Koval M. Role and implementation of legal principles in the context of digital legal regulation: comparative analysis of European Union (EU). *Syariah: Jurnal Hukum dan Pemikiran*. 2024. № 24(1). P. 73-87. DOI 10.18592/sjhp.v24i1.12647
- Leheza Y., Yankovyi M., Medvedenko N., Vaida T., Koval M. Application of artificial intelligence in motivating court decisions: Legal Basis and Foreign Experience. *Al-Risalah: Forum Kajian Hukum dan Sosial Kemasyarakatan*. 2024. № 24(1). P. 58-69. DOI 10.30631/alrisalah.v24i1.1531
- Shkuta O., Koval M., Koropatov O. State, structure and dynamics of economic crime in the penitentiary sphere of Ukraine. *Baltic journal of economic studies*. 2024. T. 10. Вип. 3. С. 380-384. DOI 10.30525/2256-0742/2024-10-3-380-384
- Коваль М.П. Методологічні підходи гносеології адміністративного судочинства: загальна характеристика. *Право і суспільство*. 2021. № 6. С.381-386. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.6.56>
- Коваль М.П. Порівняльно-правові аспекти адміністративної юстиції як складова правознавства: сучасний стан. *Правова позиція*. 2022. № 2 (35). С.160-163. DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2022-2.33>
- Коваль М. П. Методологія пізнання адміністративного судочинства: структурний аспект. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2022. № 3 (77). С.223-227. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2022.3.32>
- Коваль М. П. Особливості компаративного дослідження правових явищ: пропедевтичний аспект. *Право та державне управління*. 2022. № 4. С.302-307. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2022.4.43>
- Коваль М.П. Незалежність правосуддя як сутнісна ознака правової держави. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2023. № 4. С. 449-453. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.4.71>
- Коваль М.П. Адміністративне судочинство у демократичних державах як об'єкт гносеології правознавства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 12. С.574-576. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-12/142>
- Коваль М.П. Взаємодія правосуддя з громадкістю. *Право і суспільство*. 2023. №2. Том 2. С. 509-513. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.2.77>
- Коваль М.П. Сутнісні підходи до правових засад правосуддя в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 802-804. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-11/195>
- Коваль М.П. Проблемні питання сучасної моделі адміністративного судочинства України. *Юридичний бюлетень*. 2024. Вип. 34. С.227-234. DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2024.34.29>
- Коваль М.П. Зміст адміністративно-правових основ правосуддя в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. Вип. 3. С.94-100. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2024.3.17>

- Коваль М.П. Деякі аспекти адміністративно-управлінських засад правосуддя в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. №11. С. 702-704. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-11/165>
- Коваль М.П. Концепт і система адміністративного судочинства в державах системи загального права: загальна характеристика. Право та державне управління. 2024. №2. С. 510-514. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.2.69>
- Коваль М.П. Стан адміністративного судочинства у сучасних державах. Правові новели. 2024. № 23. С. 497-501. DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2024.23.66>
- Коваль М.П. Доктрини і принципи Європейського суду з прав людини у сфері адміністративного судочинства. Право і суспільство. 2024. №4. С. 676-680. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.4.95>
- Коваль М.П. Доктрина адміністративного судочинства в державах системи континентального права: загальна характеристика. Держава та регіони. Серія: Право. 2024. № 4. С. 433-436. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.4.69>
- Коваль М.П. Понятійно-категоріальний апарат доктрини адміністративного судочинства. Право і суспільство. 2024. № 5. С. 816-820. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.117>
- Коваль М.П. Сутнісний вимір доктрини адміністративного судочинства: національний аспект. Актуальні питання юридичної науки та практики: тези доп. учасників І наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 23 квітня 2020 р.). Київ: НДІ ППСН, 2020. С. 175-178.
- Коваль М.П. Компаративна гносеологія адміністративного судочинства: стан наукового осмислення. Пріоритетні напрями розвитку сучасної юридичної науки: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 18-19 вересня 2020 р.). Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2020. С.25-27.
- Коваль М.П. Розуміння правової доктрини у національному праві: загальна характеристика Взаємодія громадянського суспільства з сектором безпеки і оборони: сучасні виклики: тези доп. учасників наук.-практ. конф. (м. Харків, 21 груд. 2021 р.). Харків: НДІ ППСН, 2021. С.168-170.
- Коваль М.П. Методологічні підходи пізнання адміністративного судочинства: структурний аспект. Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 21-22 травня 2021 р.). Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2021. С.109-111.
- Коваль М.П. Понятійно-категорійний апарат доктрини адміністративного судочинства: розуміння та значення. Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування виклики XXI століття: тези учасників V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 26 листопада 2021 р.). Харків, 2021. С.81-83.
- Коваль М.П. Розуміння правової доктрини у національному праві: загальна характеристика. Науково-практична конференція «Взаємодія громадянського суспільства з сектором безпеки і оборони: сучасні виклики»: тези доп. учасників науково-практичної конференції (м. Харків 21 грудня 2021 р.). Харків. НДШ ППСН, 2021. С.168-170.
- Коваль М.П. Принципи права, принципи адміністративного судочинства та принципи доктрини адміністративного судочинства: діалектика взаємозв'язку. VIII Всеукраїнська практична конференція «Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття» (м. Харків, 24 листопада 2023 р.). Харків. НДШ ППСН, 2023. С. 84-86.
- Коваль М.П. Адміністративне судочинство в системі загального права: пропедевтичний аспект. III Науково-практична конференція «Права людини в Україні: минуле, сьогодення», майбутнє (м. Харків, 9 грудня 2022 р.). Харків, 2022. С.16-17.
- Коваль М.П. Компаративне дослідження правових явищ: загальна характеристика. Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 21-22 січня 2022 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2022. С.42-45.

- Коваль М.П. Структура методології дослідження адміністративного судочинства: пропедевтичний аспект. Юридичні науки: проблеми та перспективи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 24-25 лютого 2023 р.). Львів – Торунь: Liha-Pres, 2023. С.439-442.
- Коваль М.П. Доктрини у практиці Європейського суду з прав людини та їх застосування у адміністративному судочинстві. Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали XV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 22 березня 2023 р.). Одеса: ОДУВС, 2023. С.340-344.
- Коваль М.П. Адміністративне судочинство у державах континентального права. Стан та перспективи розвитку адміністративного права України. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (м. Одеса, 24 жовтня 2024 р.). Одеса: ОДУВС, 2024. С.108-112.
- Коваль М.П. Методологічні дослідження адміністративного судочинства у демократичних державах. Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали XVI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 29 березня 2024 р.). Одеса: ОДУВС, 2024. С.426-428.
- Коваль М.П. Пропедевтичні аспекти компаративного дослідження адміністративного судочинства у демократичних державах. III Всеукраїнська наукова конференція «Державно-правові засади формування безпекового середовища в Україні в умовах сучасних викликів». Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 грудня 2024 р.). Одеса: ОДУВС, 2024. С.328-332.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0123U103538, 0123U103760, 0123U103596, 0123U103596

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шопіна Ірина Миколаївна
2. Iryna Shopina

Кваліфікація: Доктор юридичних наук, професор, 12.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571995

Місцезнаходження: вул. Городоцька, буд. 26, Львів, 79007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Василенко Віктор Михайлович

2. Viktor Vasylenko

Кваліфікація: Доктор юридичних наук, доц., 12.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9313-861X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571096

Місцезнаходження: пр-т Л. Ландау, 27, Харків, Харківський р-н., 61080, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Крикун Вячеслав Віталійович

2. Viacheslav Krykun

Кваліфікація: Доктор юридичних наук, професор, 12.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1089-555X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571570

Місцезнаходження: вул. Успенська, буд. 1, Одеса, 65014, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради

Конопельський Віктор Ярославович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Конопельський Віктор Ярославович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Мельнікова Олена

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна